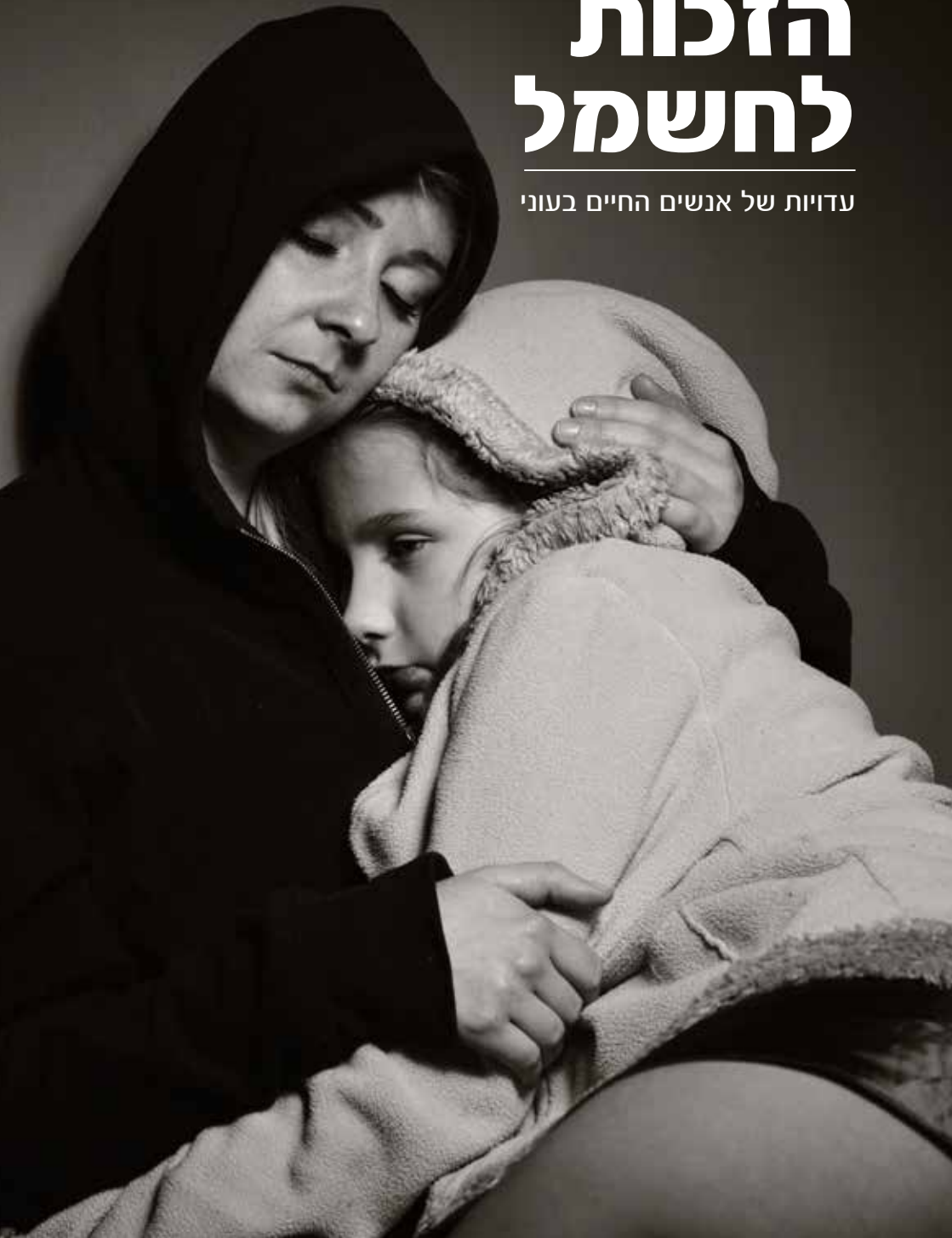
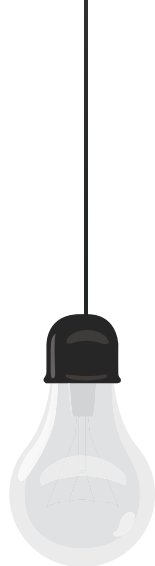

הזכות לחשמל

עדויות של אנשים החיים בעוני

הזכות לחשמל

עדויות של אנשים החיים בעוני

הזכות לחשמל היא זכות בסיסית. חשמל הוא משאב חיוני לקיום בכבוד ובבריאות, ובמקרים של מצב רפואי קשה או מזג אוויר קיצוני הוא אף תנאי לחיים. חימום מקום המגורים בחורף, קירור מזון ותרופות, הפעלת מכשור רפואי, ניהול חיי היומיום – כל אלה תלויים באספקת חשמל סדירה. במדינות רבות בעולם הוכרה הזכות לחשמל כזכות יסוד וכך גם במשפט הבינלאומי, בשורה של אמנות שעליהן חתומה מדינת ישראל.

במהלך השנים האחרונות, בנוסף לעלייה כללית ביוקר המחייה, עלו תעריפי החשמל לצרכן הביתי באורח ניכר, בעוד שגובהו הריאלי של השכר הממוצע במשק נותר ללא שינוי. עם הזמן החשמל הופך ממשאב בסיסי למותרות, אשר רבים אינם יכולים להרשות לעצמם לצרוך בהתאם לצורכיהם. על פי נתונים שפרסמה הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, כ-2.1 מיליון איש ואישה (41% מבני ה-20 ומעלה) ויתרו על חימום או על קירור מספק של ביתם בשנת 2013, וכ-1.2 מיליון איש ואישה (24%) פיגרו בתשלומי החשבונות החודשיים על שירותים בסיסיים, כולל חשמל. נתונים אלה מלמדים שהתעריף המופחת הניתן כיום לזכאים אינו מספק, ואינו נותן מענה לרבים, שידם אינה משגת.

עבור משפחות החיות במצוקה כלכלית, חשבון החשמל עלול להפוך לסיוט של ממש: הקושי למצוא את הכסף כדי לשלם את החשבון הגבוה; המאבק לשם פריסת תשלומים הוגנת; והריביות הגבוהות המוטלות כעונש על עיכוב בתשלום החוב.

אולם העול הקשה ביותר הוא ניתוק החשמל לחייבים קשי יום. בישראל כיום אין קריטריונים ראויים להגבלה או לניתוק החשמל לחייבים. באשר כך הדבר, חברת החשמל מנתקת ומגבילה את אספקת החשמל לצרכנים על בסיס הנחיות פנימיות שאינן מפורסמות לציבור. במקום שחוב החשמל ייגבה באמצעות פנייה להליכים מידתיים ומבוקרים, כגון מערכת המשפט והוצאה לפועל, הופך האמצעי הקיצוני של ניתוק או הגבלת אספקת החשמל לכלי אכיפה וכפייה שבשגרה.

כתוצאה ממדיניות זו, בכל שנה מנותקים עשרות אלפי צרכנים פרטיים מהחשמל, וזאת מבלי לבחון את השאלה אם מדובר באנשים חסרי אמצעים, או אף בצרכנים שנוזקים לצידו רפואי המחייב חיבור לחשמל.

חברת זו נועדה לחשוף את הכשלים שמקשים כל כך על מימוש הזכות לחשמל באופן נאות. בחוברת קיבצנו שורה של עדויות של צרכנים וצרכניות מרחבי הארץ, המספרים על ניתוקי חשמל, על התעמרות, ועל הקשיים הפיסיים והנפשיים שגורמים לניתוקי החשמל.

יש צורך דחוף וממשי בשינוי יסודי של מדיניות הממשלה בתחום החשמל: יש להוריד מחירים, לקבוע הנחות נוספות, לשנות את דרכי הגבייה, לאסור על ניתוקי חשמל לצרכנים בשל חוב, ולגבש כללים שקופים לחיבור צרכנים בעלי חוב לאספקת חשמל מופחתת במקום לנתקם מהחשמל.

אנו סבורים כי כיום בישראל ראוי להבטיח שכל אישה ואיש, בלא תלות במצבם הכלכלי-חברתי, יהיו זכאים לאספקה של חשמל לצורכיהם הבסיסיים.

אנו תקווה כי העדויות שלהלן יניעו את מקבלי ההחלטות למצוא פתרונות שיבטיחו כי הזכות לחשמל של כלל תושבי המדינה תמומש באופן הולם.

1. הגבלת ניתוקי חשמל

- הגדרת קריטריונים ברורים להתראות בגין חוב לספק החשמל.
- יצירת מסלול של אספקה מופחתת של חשמל, שמאפשרת את הבסיס הנדרש לחיים ולהפעלת מכשור חשמלי, שימומש אם לא שולמו החשבונות, לאחר מיצוי ההתראות.
- הגדרת אוכלוסיות מוגנות שלהן אסור לנתק את זרם החשמל, והגדרת קבוצות שאסור להעביר לאספקת חשמל מופחתת בשל חשש לבריאותן.
- פרסום והנגשת המידע החיוני לציבור, ובכלל זה המידע אודות הצרכנים שעבורם החשמל הוא צורך חיוני וההגנות החלות עליהם מתוקף כך.

2. הסדרי תשלומים ומחיקת חובות

- הגדרה של הסדרים הוגנים, שקופים וברורים לפריסת תשלומים בגין חוב לספק החשמל.
- ביטול ההתניה של פריסת חובות בשינוי הסדרי אספקת החשמל.
- הסדרת אפשרות למחיקה או להפחתה של החובות במקרים של מצוקה כלכלית קשה.
- הגבלת ריביות ותוספות שרירותיות על חובות בגין חשבונות חשמל.

3. ביטול החובה להתקין מונה תשלום מראש (מת"מ) בשל חובות עבר

- ביטול הנוהג של התקנת מונה תשלום מראש (מת"מ) לאנשים החיים בעוני שצברו חוב לחברת החשמל.
- יש להתייחס להפסקת זרם החשמל במת"מ כאל ניתוק מהחשמל, ולהחיל עליו את כל ההסדרים שחלים על ניתוק ממונה רגיל, כולל הגנות מניתוק.
- יש לאפשר לצרכן שסיים לשלם את חובו באמצעות המת"מ לעבור באופן מיידי למונה רגיל.
- יש להגדיל את קצבת החירום במת"מ.

4. הרחבת מעגל הזכאים להנחות בחשמל

- יש להרחיב את הזכאויות להנחות בחשמל. בין היתר יש לתת הנחה למקבלי קצבאות הבטחת הכנסה, נכות ומזונות.

¹ מכשיר מונה תשלום מראש (מת"מ), המכונה בקרב הצרכנים "טוקמן". מונה זה מספק זרם חשמל לבית הצרכן רק אם הצרכן טען בו סכום כסף מראש (Pre-pay). זרם החשמל מנותק ברגע שסכום הכסף הטעון במת"מ נגמר ויתחדש רק אם הצרכן יטעין את המונה מחדש. לכן, ביחס לצרכנים שאין להם די אמצעים, התקנת המת"מ בביתם שקולה לניתוק מחשמל.

א.ס., חיפה, אם חד הורית לארבעה ילדים

נאלצה להבהיל את ילדתי בת השבעה חודשים לבית חולים, כי בשל ניתוק החשמל לא יכלה להפעיל מכשיר אינהלציה

"בחורף שעבר ניתקו לי את החשמל בעקבות חוב של 500 ש"ח לחברת החשמל. ישבנו בבית, ארבעת הילדים הקטנים שלי ואני, ורעדנו מקור. הילדים בכו ללא הרף, ולא הייתה לי אפשרות לחמם את הבית. באותם ימים התינוקת שלי, שהייתה אז בת שבעה חודשים, חלתה והייתה זקוקה לאינהלציה, אבל אי אפשר להפעיל אינהלציה בלי חשמל. זה גרם לכך שמצבה הידרדר והיא הובהלה בהמשך השבוע לבית החולים. בעקבות זאת, החלטתי שאני חייבת למצוא דרך לסגור את החוב לחברת חשמל בשביל הילדים הקטנים שלי, והתחננתי לשכנים שלי שילוו לי 500 ש"ח. לאחר שבוע, ובעזרת השכנים שריחמו עליי, אספתי את הכסף וחזר החשמל.

אני מתקיימת מ-4,000 ש"ח דמי מזונות, שאותם אני מקבלת מביטוח לאומי, ומגדלת ארבעה ילדים קטנים בבית. יש לי חובות על ארנונה, מים, אגרת טלוויזיה, וכיום גם חוב של 300 ש"ח לחברת החשמל. לפני מספר ימים קיבלתי שוב התראה לפני ניתוק מחברת חשמל. פניתי אליהם והסברתי להם שאין לי כסף, ושאני לא יכולה להסתדר בלי חשמל, אך הם אמרו שאין להם מה לעשות ושינתקו לי את החשמל. שוב חורף, ושוב הילדים שלי מרבים לחלות, ואני מפחדת שבכל רגע יתנתק לי החשמל.

אני מטופלת ברווחה ופניתי אליהם בעניין הזה, אך הם אמרו לי שאין להם מה לעשות, ושאין להם איך לעזור לי. אני מבינה שיש לי חוב לחברת החשמל, אך אני מתקשה לשלם אותו. אפילו מזון אני לפעמים אוספת מהשכנים כי אין לי איך לקנות. אני לא היחידה במצב הזה, והשכנים שלי לא תמיד יוכלו לתת לי כספים כי גם הם באותו מצב שלי."

א.א., חיפה, אלמנה

חסרת יכולת כלכלית, שמוצאת עצמה פעם אחר פעם בלי חשמל

"אני בת 66 וחיה לבד בשבע השנים האחרונות, מאז שבעלי נפטר מסרטן. היו לו חובות, ועם מותו החובות עברו אליי. בעקבות זאת עיקלו לי את חשבון הבנק וכך הצטברו גם חובות בחברת החשמל. לפני מספר שנים פנו אלי מחברת החשמל והודיעו לי שעלי לעבור למת"מ. אני מתקיימת מ-2,700 ש"ח בלבד שאני מקבלת בגין קצבת שארים והשלמת הכנסה, ומתוך זה 500 ש"ח הולך בעבור התרופות הקבועות שלי."

בכל פעם שהייתי מכניסה כסף למת"מ חלק גדול ממנו היה הולך בעבור החוב שהיה לי, וכך התקשיתי מאוד לעמוד בתשלומים האלה. כל כמה זמן היה מתנתק לי החשמל ולא היה לי כסף נוסף בשביל לצרוך עוד חשמל. כבר שנים שיש לי אסטמה כרונית ואני מביעה למצבים שבהם אני מתקשה לנשום וחייבת אינהלציה, ולכן החשמל היה ועודנו חיוני עבורי.

לפעמים כשהייתי זקוקה לאינהלציה ולא היה לי חשמל הייתי דופקת בדלת של אחד השכנים ומבקשת ממנו לחבר את האינהלציה לחשמל, כי אחרת הייתי נחנקת ולא מצליחה לנשום.

אך פעמים רבות הייתי מוותרת על החמצן כדי להימנע מהבושה הזו, במיוחד אם היה מאוחר בלילה ולא היה לי נעים להפריע לשכנים.

לפני שנה, לאחר שהמשפחה שלי חששה לחיי, ובעיקר חששה שבאמצע הלילה אזדקק לאינהלציה ולא יהיה לי ממי לבקש חשמל, היא שילמה עבורי את כל החוב שהיה לי לחברת חשמל. מאז עברתי למונה רגיל ובכל חודש אני מקפידה קודם כל לשלם את החשבון לחברת החשמל, כדי להימנע מלחזור למצב הקודם שלי. כמו כן, בחודשים האחרונים אני בפשיטת רגל, ולא צוברת חובות חדשים. המת"מ גרם לי לאי נוחות רבה, ואני מקווה שלא להגיע למצב שיחזירו אותי אליו."

ר.ס., חיפה, אם חד הורית לשלושה ילדים, מחפשת עבודה

חובות וניתוקים חוזרים פוגעים ביכולת להתמודד ולחפש עבודה

"לפני קצת יותר משבועיים לא נשאר לי כסף בכלל, ולא יכולתי להכניס כסף למת"מ, ונותרתי ללא חשמל. השארתי את הילדים אצל חברים שלהם וישבתי בבית בחושך ובכיתי. אמא שלי חולה בעצמה ואין לה איך לעזור לי. במשך שבועיים הילדים שלי לא הלכו לבית הספר, כי לא הרגשתי בנוח לשלוח אותם במצב הזה ולא רציתי שירגישו מסכנים. שלשום, לאחר שבועיים שבהם הייתי חסרת אונים והרגשתי אבודה, התקשרתי לדוד שלי, שנתן לי 200 ש"ח. מתוך ה-200 ש"ח, 100 ש"ח שימשו כדי לצמצם את החוב הקודם שלי, 50 ש"ח בעבור החוב במת"מ שלי, ורק 50 ש"ח הוטען לצורך חשמל.

לפני מספר חודשים הפסקתי לעבוד ואני מחפשת עבודה. אני מתקיימת מקצבת הבטחת הכנסה של 3,200 ש"ח, מתוכם 2,500 ש"ח משתלמים כשכר דירה. אני זכאית לדיוור ציבורי, אך נמצאת ברשימת המתנה כבר תקופה ממושכת. האבא של הילדים שלי מסרב לשלם מזונות, ואני מנהלת נגדו תביעה בית משפט.

יש לי חוב לחברת החשמל, שבעקבותיו העבירו אותי לפני מספר שנים למת"מ. פניתי לחברת החשמל וביקשתי לפרוס את החוב ולעבור למונה רגיל, אך הם סירבו. פניתי לשירותי הרווחה, שמנסים לעזור לי למצוא עבודה. אני יודעת שהחשמל יתנתק בעוד מספר ימים, ושלא תהיה לי דרך לשלם שוב בעבור חשמל, והמצב יחזור על עצמו. בכל פעם כשמתנתק לי החשמל אני נכנסת לדיכאון ולחרדות, וזה חונק אותי וגורם לי לבכות. אני אבודה וזקוקה למישהו שיעזור לי ושיוציא אותי מהמצב שאליו נקלעתי, ומקווה למצוא עבודה טובה ולהצליח לשלם את כל החובות שיש לי."

ש.ר., פתח תקוה, אישה עם מוגבלות ואם חד הורית לשתי ילדות, אחת מהן עם מוגבלות

קיצוץ החובות בעת הטענת המת"מ מביאים לניתוקים חוזרים

"היום יצאתי לסידורים, וכל מה שעבר לי בראש זה שאני עלולה לחזור הביתה ולא יהיה לי חשמל. אני חיה את זה כבר זמן מה, בעקבות הודעות התראה לפני ניתוק שקיבלתי. בכל רגע אני פוחדת שמא ינתקו לי את החשמל. איך אני אסתדר בלי חשמל? יש לי שתי ילדות קטנות בבית שעליי לדאוג להן, ואני לוקחת באופן קבוע אינסולין שחייב להיות בקירור.

בשל הנכות שלי אני יכולה לעבוד. אני מתקיימת מקצבאות הנכות שלי ושל הבת שלי, וגרה בדירת עמידר בפתח תקוה. פניתי לרווחה מספר פעמים, אך שם לא עוזרים לי ורק מפנים אותי לגופים התנדבותיים. יש לי חובות רבים ואני מתקשה לשלם אותם בשל מצבי. אפילו מזון אני אוספת מאנשים.

לפני מספר שנים ניתקו לי את החשמל בעקבות חוב שהיה לי. לאחרונה פנו אלי מחברת חשמל ואמרו לי שעלי לעבור למת"מ, אחרת מנתקים אותי מהחשמל. איזו ברירה יש לי? כמו כן הודיעו לי, שלאחר המעבר למת"מ 40% מכל סכום שאטעין, יקוזז לטובת חוב שיש לי לחברת חשמל, ורק 60% מהכסף ישמש לצורך חשמל לבית. אני מפחדת שאגיע למצב שלא אוכל לשלם למת"מ ולא יהיה לי חשמל, ולא יודעת מה יהיה ואיך אסתדר. המצב שלי קשה, ואני בטוחה שעוד אנשים נמצאים באותו מצב, וחשים אבודים כמוני."

כ.ס., חיפה, אם חד הורית לארבעה ילדים

אם ניסתה להדליק גם תנור חימום וגם דוד - החשמל התנתק

"המזגן טפטף, המקרר לא עבד והחשמל היה מנותק. במצב כזה, כשילדיי מסביבי, מצאה אותי העובדת הסוציאלית יום אחד, כשהגיעה לביקור בית. במהלך השנה בה הייתי מחוברת למת"מ, זה לא הספיק לכלום. כשילידיים היה קר בחורף הייתי מדליקה את התנור, אם הדלקתי גם את הדוד - החשמל היה מתנתק.

כיום אני מחוברת למונה רגיל, לאחר שהצלחתי בסיוע הלוואות ממשפחתי ושכניי, לשלם את חובותיי. אני זכאית להנחה בתשלומי החשמל ומשלמת 300 ש"ח לחודשיים (במקום 500 ש"ח), אולם יודעת כי ביום שבו לא אצליח עוד לעמוד בתשלומים, אנותק מידי, ללא מעבר למת"מ. אני יודעת שהיום הזה לא רחוק, משום שגם לשכניי בעיה זהה לשלי, ולא תמיד יוכלו לסייע לי כשאזדקק. אני זקוקה למכשיר אינהלציה לאור העובדה שלעיתים אני מתעוררת בלילה עם תחושת מחנק, וחוששת שיום אחד ינותק החשמל, ויותר אתי ואת ילדיי במצוקה ובחוסר אונים.

אחותי מסייעת לי עם מזון לילדים, אך הכסף לא מספיק. לבני יש אחוזי נכות והוא זקוק לתרופות, אני זקוקה לניתוח להוצאת השומנים מהגרון, אני מקבלת מזונות וחיה על קצבת הבטחת הכנסה (3,300 ש"ח) וקצבת נכות של בני. מסכום זה אני אמורה להתקיים ולכלכל את ארבעת ילדיי, אך החובות רק ממשיכים להיערם."

ר.צ., חיפה, נשוי ואב לשלושה ילדים, אדם עם מוגבלות

הקיצבה אינה מכסה את תשלומי החשמל, הארנונה והמים

"ביתנו מחובר למת"מ, ולא פעם אנו סובלים מניתוקי חשמל, לעיתים אף למשך יומיים רצופים. חברת החשמל אינה מסכימה לחבר אותנו למונה הרגיל ובכל חודש מקוזזים מהסכום הנטען 50% לטובת החובות. אני חולה סוכרת וחולה לב, מוגדר כבעל מאה אחוזי נכות וזקוק לאינסולין ובעבר למכשיר אינהלציה באופן שוטף (כיום משתמש במשאף). כשהחשמל מנותק, אני בסכנת חיים.

לבתי יש עסק של שווארמיה שגם הוא מחובר למת"מ. כל חודש עליי לטעון בין 1,000-800 ש"ח, אבל התשלום מביטוח לאומי וקצבת הנכות אינם מספיקים.

את המזון אני מקבל בתרומות מהמכולת ויש לי חובות רבים הן לחברת החשמל (4,000 ש"ח), הן לחברת המים (6,000-7,000 ש"ח) והן לתשלומי הארנונה (50,000 ש"ח). פניתי בעבר לרווחה בעניין זה, אך לא קיבלתי כל מענה."

ג.א., באר שבע, גרוש ואב לילדה בת 16 וחצי, אדם עם מוגבלות

התמוטט בגלל ניתוק חשמל

"אני מתקיים מקצבת נכות בסך 2,200 ש"ח בחודש. כיום מחובר למונה הרגיל. בעבר, כשהייתי מחובר למת"מ, שבת יום אחד לביתי, וגיליתי כי נותקתי מהחשמל. נבהלתי מאד, כי אני זקוק לאינסולין, אשר יתקלקל ללא קירור. טלפנתי לשירות הלקוחות בחברת החשמל וביקשתי לשלוח טכנאי, בתגובה חוויתי מסכת השפלה מילולית מצד הנציגה, שסירבה לסייע לי ואף ניתקה את הטלפון בברוטליות. התמוטטתי באין אונים, ובתחושת ייאוש, בלא דרך לקרוא לעזרה. המתנתי בדירתי מספר שעות, ללא חשמל, ועל כן, ללא יכולת לקרוא לעזרה (אני סובל מפריצת דיסק ומבלט, דבר המגביל מאוד את תנועתתי) וחשתי כי כל עולמי מתמוטט. כעבור מספר שעות שב החיבור לחשמל, והתברר שהיה מדובר בתקלה.

זהו רק סיפור אחד, חוויה לא נעימה אחת, שאפשר, אולי, לנסות להבין מתוכה את מציאות החיים הבלתי אפשרית בה אני מוצא עצמי שוב ושוב, מתמודד עם החשש מניתוק מידי של חברת החשמל. כשאחותי, שעד כה הייתה מצילה אותי מהמצב, כבר אינה יכולה לממן אותי עוד, משום שגם היא אינה בקו הבריאות.

ניתוקי החשמל, מהם סבלתי מספר לא מועט של פעמים בעבר, עלולים להפוך גזר דין מוות עבורי, כמי שמסתייע במכונת הנשמה בלילות על מנת להסדיר נשימתי, וכמי שמטופל באינסולין מדי יום.

אני מבין שיש לי חובות למדינה, ולא רק זכויות, וכי עלי לשלם על החשמל, אולם חשוב להתייחס לכל אדם לגופו - החובות המוטלים עלי בכל הקשור לחברת החשמל הם חובות שאני פשוט לא יכול לעמוד בהם."

מ.ב., חולון, גרושה ואם לשלושה ילדים בגירים, אישה עם מוגבלות

נאלצה לזרוק אינסולין שהתקלקל בגלל ניתוק חשמל

אני בת 54 וחיה עם בני בן ה-25 שנמצא כבר שנה במאסר בית. אני נכה על כיסא גלגלים, ועברתי בעבר שני אירועים מוחיים. בשל הנכות אני יכולה לעבוד, ובשנים האחרונות מתגוררת בדירור ציבורי ומתקיימת מקצבת נכות.

לפני כחצי שנה, ובעקבות חוב של כ-4,000 ש"ח לחברת החשמל, ניתקו אותי מהחשמל. במשך שלושה-ארבעה ימים הייתי ללא חשמל, עד שלפתע הגיעו אליי מחברת החשמל, ללא התראה מראש, וחברו אותי למת"מ. בכל הטענה חלק מהכסף יורד לצורך סגירת החוב שלי, כך שאני מתקשה מאוד לממן את החשמל. אני משתמשת באינסולין ובאינהלציה אשר צורכים חשמל, וחיים ללא חשמל הם לא חיים עבורי. בעבר כשניתקו לי את החשמל נאלצתי לזרוק את האינסולין לאחר שהתקלקל, ואני בכל יום חוששת שהחשמל יתנתק ושלא יהיה לי כסף להטעין את המת"מ. אני מתבססת על טוב ליבם של אנשים, שמטעינים עבורי חשמל לעיתים קרובות, אך אני לא יכולה להסתמך על כך ואני חיה בחשש יומיומי."

ה., חיפה, נשואה עם שני ילדים ובהריון

ניתוקי חשמל הם דבר שבשגרה ואין אפשרות להפעיל מיכשור רפואי בעת הצורך

"בתחילת שנת 2013 עברנו לדירתנו הנוכחית. איתרע מזלנו, ולדיירים הקודמים הותקן מת"מ על ידי חברת החשמל, כשלא סיימו לשלם את חובותיהם. אי לכך, בעלי ואני נאלצנו להמשיך לשלם את חובותיהם, כך שחיינו במשך זמן רב עם תשלום למת"מ תוך קיזוז החובות.

לשמחתי, החובות לחברת החשמל פסקו, אך ניתוקי החשמל הם דבר שבשגרה בביתנו. גם כיום אנחנו מחוברים למת"מ ומטעינים 200 ש"ח כל שבוע, אולם הכסף לא מספיק, והחשמל אוזל מהר מאוד.

בני זקוק למכשיר אינהלציה ויום אחד נותקנו מחשמל בשעת ערב מאוחרת, ולא היה לי למי לפנות. בני סבל מהתקף כל הלילה עד שבבוקר ניגשנו, בעלי ואני, לחברת החשמל ושילמנו את החוב. פעם אחרת נותקנו למשך שלושה ימים, ופשוט לא היה לנו ממי ללוות את הכסף.

אינני עובדת, אנחנו חיים ממשכורת יחידה וצריכים לשלם שכר דירה בסך 1,750 ש"ח לחודש. הוריי ובעלי העסק של בעלי מסייעים לנו כשאנו זקוקים לתשלום מידי להטענת המת"מ, אולם אנו נזקקים להטענה שבועית של 200 ש"ח ואיננו יכולים לבקש סכומים כאלו על בסיס שבועי."

ס.מ., חדרה, אם חד הורית לנערה בת 18 וחצי, אישה עם מוגבלות

לא מקבלת התראות לפני ניתוקי חשמל

"אני נכה בעלת 100% אי כושר השתכרות, אולם עושה מאמץ רב ועובדת ב-25% משרה. בנוסף, אני מקבלת קצבה חודשית של 3,200 ש"ח. בעבר נותקתי מספר פעמים מהחשמל, לאחר שלא הצלחתי לעמוד בתשלומי החשמל, אשר מכבידים עלי מאוד. בכל פעם לא קיבלתי התראה מראש הביתה, אלא בדיעבד גיליתי שהניחו לי אותה בארון החשמל, בצמוד למונה החשמל, במקום שברור שלא נגלה לעיניי.

הניתוקים מהחשמל מלחיצים אותי ומשפיעים על מצבי הנפשי. זה צורך בסיסי להיות מחוברת לחשמל, וזה לא הגיוני שבכל פעם אני צריכה להתקשר לחברת החשמל ולהתחנן שיחברו אותי לחשמל. אני עושה מאמצים רבים לשלם את החשבונות, אך עדיין חוששת בכל פעם שאני חוזרת הביתה שאגלה שנותק החשמל."

ס.א., חיפה, אם חד הורית לחמישה ילדים בגירים

נותרה שישה חודשים בלי חשמל

"חובי לחברת החשמל נמשך כבר 13 שנים. במהלך השנים סבלתי מניתוקים חוזרים ולא עמדתי בתשלום החובות. באחת הפעמים, נותרתי במשך שישה חודשים בלי חשמל, ונאלצתי לעזוב את דירתי ולשהות אצל בניי. מתוך מצוקה, ייאוש וחוסר אונים, הייתי מחברת עצמאית את שעון החשמל, וכשהדבר התגלה, נדרשתי לשלם קנסות בסך 5,000 ש"ח.

כיום אני מחוברת למונה הרגיל, כשילדיי מסייעים לי בסגירת החובות ופריסתם למספר תשלומים רב יותר. איני זכאית לקצבת ביטוח לאומי ומעולם לא נעזרתי ברשויות הרווחה, ואיני מעוניינת בכך."

ר.ד., חיפה, נשואה ואם לשלושה ילדים, אישה עם מוגבלות

לא הסכימו להחזיר את זרם החשמל למרות צרכים רפואיים

"הקושי בתשלום חשבון החשמל נמשך כבר מספר שנים. אני נכה ולכן איני יכולה לעבוד. גם בעלי ובתי נכים ומקבלים קצבאות נכות ואנחנו מתקיימים רק מקצבאות הביטוח הלאומי ומתקשים מאוד לסגור את החודש.

כבר מספר פעמים ניתקו לנו את החשמל, ובכל פעם זה משתק אותנו לגמרי. אני משתמשת במכשירים רפואיים שצורכים חשמל, ולא יכולה להסתדר ללא חשמל! עם זאת, בחברת החשמל לא הסכימו להחזיר לי את זרם החשמל ללא סגירת החובות, אפילו שיש לי צורך רפואי בחשמל. המצב הזה בלתי נסבל, ואני חוששת שינתקו לי פעם נוספת את החשמל. כרגע החוב שלנו לחברת החשמל הוא 2,500 ש"ח, ובכל רגע עשויים לנתק לנו את החשמל, כך שאנחנו ממש אובדי עצות."

שותפות חיפה להתרת שרשרת העוני

שותפות חיפה להתרת שרשרת העוני הינה תכנית אקדמיה-קהילה, משותפת לבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה, השירותים החברתיים העירוניים ותושבי העיר חיפה. התכנית פועלת במסגרת פרויקט הדגל של אוניברסיטת חיפה למאבק בהזדה וקידום סולידריות חברתית ומעורבים בה עובדים סוציאליים, צרכני שירות במחלקות לשירותים חברתיים, סטודנטים לעבודה סוציאלית ואנשי מחקר. חברי שותפות חיפה, יהודים וערבים, חילוניים ודתיים, גברים ונשים, משקפים את השונות הלאומית, התרבותית, המגדרית והמעמדית של ישראל. כל אלה פועלים יחד בתקווה שמפגש בין העולמות השונים ושיתוף הפעולה ביניהם יצמצם את הפערים ואת אי השוויון הקיים בין קבוצות חברתיות שונות בישראל ויצור חברה המכבדת את ערכי הצדק, השוויון והערבות ההדדית תוך יצירת מודעות לעוני והקניית כלים להתמודדות עם מטופלים החיים בעוני ותוך עידוד לשינוי מדיניות חברתית.

התכנית פועלת למען רווחתם של אוכלוסיות מוחלשות ואנשים החיים בעוני, מיצוי זכויותיהם, הרחבת מגוון ההזדמנויות העומדות בפניהם, עידוד השתלבותם בחברה וקידום עיצוב מדיניות ברמה הקהילתית, העירונית והארצית לשינוי חברתי. התכנית רואה בצרכני השירות, באנשי המקצוע ובסטודנטים כאחד מקור של ידע חיוני לקידום יעדיה ומטרותיה. התכנית מושתתת על שיח מתמשך בין השותפים, מחקר משותף, למידה משותפת, פיתוח ידע ועקרונות פעולה, בניית שפה וגיבוש תוכניות התערבות מותאמות.

עיריית חיפה, אגף הרווחה המחלקה לשירותים חברתיים מזרח חיפה

המחלקה במזרח חיפה פועלת בהתאם להנחיות משרד הרווחה והשירותים החברתיים בישראל ועיריית חיפה. יוזמת, מפתחת ומובילה תהליכי שינוי ברמת הפרט, המשפחה והקהילה במטרה לקדם את תפקיד ותפקוד לקוחותיה. המחלקה פועלת לקידום איכות החיים בקהילה במכלול תחומי החיים ובהתאם לצרכי התושבים.

המחלקה פועלת בשותפות עם לקוחות וארגונים תוך מיצוי וניצול המשאבים הקיימים בקהילה. אוכלוסיות היעד המרכזיות הן משפחות החיות בעוני והזדה חברתית, ילדים ונוער במצוקה, משפחות במשבר, אנשים ללא מערכות תמיכה ובודדים, אוכלוסיות בעלות צרכים מיוחדים, זקנים ובני משפחותיהם.

העבודה מתבססת על עקרונות העבודה הסוציאלית וקוד האתיקה המקצועית.

ד.מ., חיפה, אלמנה ואם ל-11 ילדים בגירים

נותרה עם מת"מ למרות ששילמה חובותיה

"לפני שמונה חודשים חוברתי למת"מ, בעקבות חוב שלא היה ביכולתי לשלם משום שחברת החשמל לא הסכימה לפרוס אותו עבורי לתשלומים. את המת"מ אני טוענת בסכום של 150-200 ש"ח כל חודש, ולצערי אני עדיין מחוברת למת"מ על אף העדר חוב נוכחי.

אני בת 75, מתקיימת מקצבת זקנה של ביטוח לאומי, ונאלצת לפרנס את משפחתי ולעמוד בתשלומי החשמל ללא כל סיוע כספי מבני המשפחה. מצבי הרפואי אינו טוב ואני מסתייעת בלקיחת הלוואות. החשש שלי מהניתוק לחשמל וצבירת החובות הוא כה גדול עד כי איני מדליקה את תנור החימום ויתר מכשירי החשמל."

את כל הסיפורים הקשים שהובאו בחוברת זו ואת הקשיים שעוברים עוד עשרות אלפי אנשים אפשר לפתור, אם תחליט מדינת ישראל להכיר בחשמל כזכות יסוד ותגדיר תנאים המונעים מספק החשמל למנוע זכות זו מאנשים, רק משום שנקלעו לקשיים כלכליים.

ישום ההמלצות שלעיל יביא למניעת ההתעמרות באנשים קשי יום ויקדם את מדינת ישראל אל מקומה הראוי במשפחת העמים.

ארגונים החברים בפורום החשמל:

רבנים למען זכויות האדם

שומרי משפט - רבנים למען זכויות האדם היא עמותה רבנית ציונית למען זכויות האדם, הפועלת בארץ למעלה מ-26 שנים. בעמותה חברים 140 רבנים ישראלים מכל הזרמים ומרחבי הארץ, והיא נתמכת באלפי רבנים מרחבי העולם, אף הם ממגוון זרמים. העמותה פועלת לקידום זכויות האדם לאור המסורת היהודית בעשייה ישירה (אקטיביזם), ומשמיעה את קולה של היהדות בתחום זכויות האדם בנושאים שונים. לעמותה 25 פרויקטים בתחומים: חינוך, צדק חברתי, זכויות האדם בשטחים ופעילות בין-דתית, המלווים בתמיכה של קידום מדיניות ופעילות תקשורתית.

האגודה לזכויות האזרח בישראל

למעלה מארבעים שנה, מאז הקמתה בשנת 1972, פועלת האגודה לזכויות האזרח להגנה על זכויות האדם ולקידומן, בכל מקום שבו הפגיעה בזכויות נעשית על ידי רשויות ישראליות או מטעמן. כיום אנו מוכרים כארגון זכויות האדם הנדול, הוותיק והמוביל בישראל, ואנו גם הארגון היחיד העוסק בכל קשת זכויות האדם: משמירה על חופש הביטוי ועד מימוש הזכות לבריאות, מהגנה על זכויות האדם בשטחים הכבושים ועד לחופש הפולחן, ממאבק לשוויון אזרחי מלא ועד להגנה על הפרטיות באינטרנט. אנו מובילים פעילות משפטית, חינוכית וציבורית ענפה על מנת לחולל את השינויים המערכתיים והחברתיים הנדרשים כדי שנוכל לדבר, לחשוב ולחיות במציאות שמכבדת זכויות אדם, מגנה עליהן ומקדמת אותן.

התכנית לזכויות אדם
Human Rights Program
برنامج حقوق الإنسان

הקליניקות המשפטיות אוניברסיטת תל אביב
The Law Clinics, Tel-Aviv University
عيادات القانون جامعة تل أبيب

הקליניקה לזכויות אדם באוניברסיטת תל אביב

הקליניקה לזכויות אדם עוסקת בייצוג משפטי של קבוצות אוכלוסייה מוחלשות במגוון רחב של תחומים הקשורים בהגנה על זכויות אדם בישראל, תוך התמקדות בזכויות של קבוצות מיעוט. הקליניקה מתמחה בייצוג בבתי משפט במגוון ערכאות - בהליכים חוקתיים, מנהליים ואזרחיים, ומייצגת הן פרטים והן עמותות שבשמן מוגשות עתירות ציבוריות.

מרכז השלטון המקומי

מרכז השלטון המקומי הוא גוף בו מאוגדות כל העיריות והמועצות המקומיות בישראל. תפקידו העיקרי הוא לייצג את הרשויות המקומיות ולקדם את ענייניהן בפני הכנסת ומול גורמי הממשלה השונים וכן בפני מוסדות וארגונים ממלכתיים וארציים. אחת ממשיותו העיקריות של השלטון המקומי היא ניהול ואספקת שירותי רווחה אישיים, המוגשים על ידי הלשכות המקומיות לשירותים חברתיים, המספקות מגוון נרחב של שירותים קהילתיים ומוסדיים לאוכלוסיות מגוונות - יחידים, משפחות וקבוצות, שאינם מסוגלים או מתקשים להתמודד עם מצוקות שונות הפוגעות ומקשות על תפקודם והשתלבותם בחברה. מרכז השלטון המקומי רואה בקידום ושיפור איכות חייהם של כלל התושבים, ושל אוכלוסיות מוחלשות - בפרט, כחלק מפעילויותיו וממטרותיו, ועושה רבות, בין היתר, בקידום חקיקה ובשינוי המדיניות לשם כך.

איסוף עדויות, חשיבה, כתיבה, עריכה והפקה (לפי סדר א-ב): ליטל גדנסקי, עו"ד רעות כהן, פאדי כתאני, הרב עדית לב, עו"ד עדי ניר-בנימיני, עו"ס חמודי סעיד, עו"ד יפעת סולל ושרון שטראוס.

תודה מיוחדת לכל הפעילים והפעילות שהשתתפו איתנו בתהליך ובקבוצות החשיבה, ובשל צנעת הפרט נשארו בעילום שם.

תודה לכל נותני העדויות שפתחו בפנינו בכנות ובישירות צוהר לחייהם הפרטיים, ולכל עובדות ועובדי הרווחה שמסייעות להן במציאת פתרונות ותמיכה.

קונספט וביצוע גרפי: אביעד אורן

ספטמבר 2015

פורום החשמל

"פורום החשמל" פועל לקדם את החשמל כזכות יסוד במדינת ישראל, מתוך אמונה שכל אישה ואיש, בלא תלות במצבם החברתי-כלכלי, זכאים לאספקה של חשמל לצורכיהם הבסיסיים ולקיום בכבוד. להשגת מטרה זו, פורום חשמל פועל במישור הציבורי והמשפטי למען שינוי יסודי של מדיניות הממשלה במשק החשמל. בין היתר, הפורום פועל למען איסור ניתוקי חשמל לצרכנים בשל חוב, הרחבת מעגל הזכאים להנחות, שינוי דרכי הגבייה של חובות חשמל, וגיבוש כללים לחיבור צרכנים בעלי חוב לאספקת חשמל מופחתת במקום לנתקם מהחשמל.

בפורום החשמל חברים: שותפות חיפה להתרת שרשרת העוני (הכוללת את תושבי העיר חיפה, אגף הרווחה - עיריית חיפה, והפקולטה למדעי הרווחה והבריאות באוניברסיטת חיפה), רבנים למען זכויות האדם, האגודה לזכויות האזרח בישראל והקליניקה לזכויות אדם באוניברסיטת תל-אביב. הפורום פועל בשיתוף פעולה עם מרכז השלטון המקומי.

